

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY

FACULTY OF ARCHITECTURE

ÚSTAV NAVRHOVÁNÍ

DEPARTMENT OF DESIGN

ANNAHOF

ANNAHOF

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

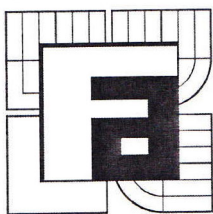
Bc. Jaroslav Matoušek

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. arch. Barbora Ponešová, Ph.D.

BRNO 2016

Vysoké učení technické v Brně

Fakulta architektury

Poříčí 273/5, 63900 Brno 39

Zadání diplomové práce

Číslo diplomové práce: FA-DIP0032/2015
Ústav: Ústav navrhování
Student(ka): **Bc. Jaroslav Matoušek**
Studijní program: Architektura a urbanismus (N3501)
Studijní obor: Architektura (3501T002)
Vedoucí diplomové práce: **Ing. arch. Barbora Ponešová, Ph.D.**
Konzultanti diplomové práce:

Akademický rok: **2015/16**

Název diplomové práce:

Annahof

Zadání diplomové práce:

Rozkrývání a obnova hodnot kulturní krajiny Jaroslavicka. Problém oblasti bývalých Sudet. Opuštěný areál bývalého hospodářského dvora. Otázky možného ekonomického scénáře jeho využití. Téma nových architektonických forem v pozůstatcích historického objektu. Analýza prostorotvorných prvků a vazeb v krajině. Strategie obnovy ve vztahu areál – sídlo a sídlo – krajina. Využití okolní zemědělské krajiny ve vztahu k potřebám současného venkova. Cílem práce je analyzovat specifika místa (Annahof), definovat možnost funkčního využití objektu (v návaznosti na okolní obce) a následně navrhnout scénář nového využití, který rozpracován v konkrétním architektonickém návrhu.

Rozsah grafických prací:

Teoretická východiska:

- Referenční příklady
- Analýzy místa (Annahof s přesahem do širšího regionu)
- Vlastní strategie / Koncept

Podrobná dokumentace:

- Situace 1:1000 / 1:500
- Půdorysy, řezy, pohledy 1:200 / 1:100
- Detaily 1:20 – 1:1
- Perspektiva / Axonometrie (exteriér, interiér)
- Architektonický model
- Průvodní zpráva

Seznam odborné literatury:

Calvino, Italo: Neviditelná města, Dokořán, 2007
Cílek, Václav, kol.: Krajina a revoluce, Malá skála, 2005
Mikšíček, Petr: Sudetská pouť aneb Waldgang, Dokořán, 2005
Norberg-Schulz, Christian: Genius loci, Dokořán, 2010
Oswalt, Philipp, kol.: Urban Catalyst: The Power Of Temporary Use, DOM, 2013
Schwarz, Terry: Pop Up City (Urban Infill, Volume 2), Cleveland Urban Design Collaborative, 2009

Termín zadání diplomové práce: 22. 2. 2016

Termín odevzdání diplomové práce: 16.5.2016

Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Jaroslav Matoušek
Student(ka)

Ing. arch. Barbora Ponešová, Ph.D.
Vedoucí práce

doc. Ing. arch. Antonín Novák
Vedoucí ústavu

V Brně, dne 22. 2. 2016

doc. Ing. arch. Jan Hrubý, CSc.
Děkan

Anenský dvůr

Anenský dvůr býval zemědělský statek uprostřed polí pouze několik desítek metrů od hranic s Rakouskem. Fungoval ještě v době padesátých let před vznikem železné opony. Zemědělská činnost pomalu utichla, lidé zmizeli. Příroda začala nenápadně, ale bez přestání, po malých částech přibírat na svou stranu dílek po dílku. Budovy a jejich blízké okolí se začaly měnit.

Přicházím k Anenskému dvoru po polní cestě, pěšky. Rušná cesta mezi Hevlínem a rakouským Laa postupně mizí, zvuk projíždějících automobilů slábne. Cesta mě přivádí do malého lesíka, aby hned vzápětí vyústila před pozůstatky zemědělské usedlosti. I přes léta úpadku je její jasně geometricky definovaný obvod čitelný. Ze samotných staveb toho moc nezbylo. Torzo betonových sloupů, v jednom rohu čtverce pozůstatky cihlových kleneb. Uvnitř tohoto prostoru stojí dvojice betonových sil.

Dané místo je něčím specifické a zároveň velmi silné. Stojím uprostřed, začínám se soustředit sám na sebe, na pravidelné tempo chůze, na okolní přírodu. Paprsky podzimního slunce hřejí do tváře, vítr je jen mírný. Z dálky doléhá ozvěna kostelního zvonu.

Smrt

Vzhledem k tomu, že většinu hodnot jedinec přebírá od svého okolí, bude se i kultura a společnost, ve které jedinec žije, podílet na utváření jeho vztahu k umírání a smrti. Drtivá většina kultur a společností vnímá smrt jako negativní okamžik lidského života - existence člověka nenávratně končí, co se s ním po smrti bude dít, nikdo neví. Proto je také okamžik smrti a okolnosti, které jsou se smrtí spojeny, obklopeným společenským tabu. Čím je umírání a smrt pro společnost méně uchopitelná a přijatelná, tím více se společnost této konfrontaci brání a snaží se poslední okamžiky člověka odsunout z jeho dosahu.

Stáří, zánik, smrt nepatří v západní společnosti mezi vyhledávaná témata. Společenským ideálem je ekonomicky produktivní člověk plný energie a mladého vzezření. Pod tlakem omlazujících kosmetických přípravků se jen málokdo odváží stárnout bez obav. Společnost téma smrti vytěšňuje, protože pro ni smrt znamená ohrožení. Nemocný člověk, jeho blízcí i lékaři se bojí o smrti otevřeně mluvit. Pro medicínu znamená smrt selhání vědy a péče o nemocného, všem zúčastněným pak setkání se smrtí připomene fakt vlastní smrtelnosti. Těžce nemocní bývají v mnoha případech izolováni stranou, na rozdíl od náhlých tragických úmrtí, která u člověka zároveň budí hrůzu a fascinují ho. Smrt znamená pro současnou společnost strach z neznáma, Přestala být součástí a běžnou zkušeností lidského života. Nejistota života a jistota smrti, které prožíval člověk v minulosti, jsou podle některých autorů vystřídány jistotou života a nejistotou smrti. Současná věda zajišťuje člověku perspektivní náplň jeho života. S jistotou a komfortem pozemského života se ovšem vytrácí perspektiva života po smrti. Je obtížné mluvit autenticky o smrti anebo umírajícímu pomáhat vyrovnat se se smrtí. Obojí dokáže jenom člověk, který se sám se svou vlastní smrtelností vyrovnal.

Smrt často přichází nečekaně, v případě těžkých nemocí je tomu naopak. Pokud se člověk se smrtí nesetká, nepřipouští si, že něco takového vůbec existuje.

Poté vše přijde ráz naráz, člověk je ochromen. Přichází těžké psychické stavy a povinnosti, o kterých nic neví. Je vším doslova vláčen, přitom společnost je nastavena tak, že nepřipouští, aby se dal najevo zármutek. Společnost před tím zavírá oči. Během všeho papírování přichází na řadu samotný obřad, rozloučení se.

V našem prostředí existují dva základní obřady. Tradiční, křesťanský, který následuje dlouholetou tradici. Je to událost, na kterou lidé zpětně vzpomínají dost kladně.

V protikladu křesťanskému stojí obřad sekulární. V našem prostředí, i díky komunistickému režimu, je to situace poměrně rozšířená, takzvaný civilní obřad. Ten jsem také zažil. Místo toho, abych během obřadu mohl přemýšlet o zemřelém, mě znervózňovala celá řada věcí. Od neutěšeného fyzického prostředí obřadní síně, vynechávajícího reproduktoru, recitované poezie, koncentrované dávky deprese, až po krátkou dobu, během které se celý obřad udál.

Od té doby nad tímto tématem přemýšlím, vzal jsem si ho jako téma své diplomové práce. Snažil jsem se zmapovat téma smrti, od obecných definic, spjatostí s náboženstvím po změny vnímání smrti v průběhu dějin, nebo samotné formy hřbitovů....

Z těchto poznatků mne zajímá definice nového hřbitova. Nezabývám se pouze jeho formou. Zajímá mě celkový proces, který nově rámcově definuji a který nabízí nové možnosti. Jedná se o alternativu sekulárního obřadu, který je podle mne v mnoha místech zcela neadekvátní lidským potřebám ...

Společenská proměna postojů ke smrti a umírání se odvíjí od historicko-politického vývoje jednotlivých společností.

Změny postojů ke smrti v průběhu dějin zrcadlí pojmání jedince jako sebe sama a jedince vůči společnosti, vztah člověka ke světu.

Uložení v přírodě

Trend ekologických pohřbů uložení v přírodě je relativně nový fenomén, který vznikl v Anglii v 90. letech. V ZAHRANIČÍ JSOU ZAKLÁDÁNY TAKÉ HŘBITOVY LUČNÍ, KDE SE SÁZEJÍ POUZE LUČNÍ KVĚTINY, KTERÉ SE RUČNĚ KOSÍ. Aby se zachoval přírodní vzhled místa, bývá na přírodních hřbitovech omezeno donášení květin či zapalování svíček. Místo náhrobků jsou zde obvykle jen drobné cedulky se jmény umístěné na stromech, na kamenech v trávě, lavičkách či třeba ptačích budkách.

PŘÍRODNÍ POHŘEBNICTVÍ NABÝVÁ V ZAHRANIČÍ RYCHLE NA OBLIBĚ. REPREZENTUJE TAK URČITÝ MĚNÍCÍ SE POSTOJ SPOLEČNOSTI KE SMRTI A NABÍZÍ PŘÍVĚTIVĚJŠÍ POHLED NA SMRT, PROTOŽE NAHLÍŽÍ SMRT V KONTEXTU PŘÍRODNÍCH PROMĚN.

Ekologický výkladový rámec smrti ji dovoluje vnímat jako přirozenou součást života přírodního i lidského. Smrt hraje v přírodě nezastupitelnou roli - vytváří místo novému životu. Rostliny odumírají a uvolňují místo dalším, připravují půdu pro další a poskytují živiny pro jejich růst.

ULOŽENÍ V PŘÍRODĚ DOVOLUJE, ABY SE LIDSKÉ TĚLO VRÁTILO DO ZEMĚ A S KAŽDÝM POHŘBEM VZNIKLO MÍSTO PRO PŘÍRODU - pro život stromu či lučních květin. Tyto rostliny pak získávají zvláštní ochrany - díky úctě k zemřelým nebudou památeční louky a lesy ohroženy poškozením nebo dokonce likvidací.

Rozvoj přírodního pohřbívání se u nás začíná prosazovat a již brzy je možné očekávat další Lesy vzpomínek. V přírodním pohřbnictví se navzájem snoubí a podporuje úcta k přírodě a úcta k zemřelým.

A tak vzniká na místě bývalého statku luční hřbitov.

Příroda za padesát let změnila místo k nepoznání. Jasně definované hranice jsou smazány, náletová zeleň se rozšířila do okolí a vytvořila specifický jednolitý celek vymezující se okolnímu chaosu. Takovýto stav je východiskem pro uspořádání hřbitova. Současné rozšířené obvodové hranice jsou posilněny výsadbou dubů, naopak vnitřní prostor je upraven. Většina náletových akátů a dalších keřů je odstraněna. Původní charakter místa, nivní louka, je posílen výsadbou nových listnatých stromů, jakými jsou například břízy nebo třešně.

Nový hřbitov tvoří dva základní prostory - vnitřní upravovaná louka za jasně definovanou čtvercovou zdí, kde dochází k ukládání popela a naopak ve vnějším neformálním pásu vyrostlé louky se nacházejí jednotlivé pavilony hřbitova.

Umístění pavilonů mezi sebou je ovlivněno dvěma základními faktory. Reagují na nové uspořádání místa daného rozšiřující se přírodou, nové cesty a pěšiny navazují na ty stávající. Rozmístění pavilonů je hlavně ovlivněno možnými scénáři průběhu rozloučení.

Pomyslným centrem hřbitova se stávají síň a hostina, které jsou hned u východního vstupu. Ze síně je vstup na vnitřní louku. Síť cest se lze dostat do nejzazšího jihovýchodního rohu hřbitova. Místa pro jednoho člověka, samoty, pro tikladu ruchu hostiny. Dověšením celého rituálu je lázeň v samostatném pavilonu.

Čas na lučním hřbitově nehraje roli, formální či neformální obřad se může prodloužit do jakékoliv potřebné délky. V západní části areálu, v návaznosti na stávající pěšinu je možno přespat. Nocleh pro vyčerpanou rodinu.

V nejvzdálenějším severozápadním cípu zeleného pásu je budova správce. Správce se o celý komplex stará, ale nebydlí zde. Přijíždí z blízkého města. Blízko správce se nachází ještě jeden pavilon. Ten nejmenší, jeden pokoj, kam se může vracet přijíždějící z daleka.

Práce s vnitřním prostorem je základním předmětem formování jednotlivých pavilonů. Jejich tvary jsou reakcí na vnitřní uspořádání. Vznikají tak autonomní nadčasové objekty záměrně se k ničemu nevztahující.

Žádný z objektů se svými vlastnostmi nevymyká současným stavebním standartům. Všechny objekty jsou tvořeny keramickými tvárnicemi, stěny jsou zatepleny, vnější povrch je tvořen z lícových cihel. Keramobetonové stropy jsou v některých místech posíleny ocelovými nosníky.